

*Миколаївський національний університет імені
В.О. Сухомлинського*

С.О. Каленюк

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З КУРСУ "МОВЛЕННЄВИЙ ПРАКТИКУМ
ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ"**

Миколаїв-2013

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського (протокол № 8 від 12.02. 2008 р.)

Рецензенти:

Сологуб Н.М. – доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України

Тимченко М.П. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського

С.О. Каленюк

Методичні вказівки до виконання самостійної та індивідуальної роботи з курсу "Мовленнєвий практикум із української мови". – Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

Посібник містить методичні рекомендації до виконання самостійної та індивідуальної роботи з курсу "Мовленнєвий практикум із української мови", тематику індивідуальних занять та завдання для виконання самостійної роботи, рекомендовану літературу, ключові поняття й терміни до кожного модуля.

Посібник рекомендується для студентів спеціальності "Прикладна лінгвістика".

Передмова

Дисципліна "Мовленнєвий практикум із української мови" вивчається на першому курсі в I і II семестрах. Предмет тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як "Фізіологія та техніка мовлення", "Орфографічний практикум з української мови", "Українська мова (за професійним спрямуванням)", "Основи культури мовлення", "Ораторське мистецтво", "Основи і техніка перекладу". Вивчення цієї дисципліни дає можливість студентам спеціальності "Прикладна лінгвістика" підготуватися до практичної мовленнєвої діяльності в різноманітних життєвих ситуаціях, навчитися будувати власні висловлювання на задану тематику в будь-якому стилі і жанрі мовлення, набути навичок аргументувати свої думки.

Мета – навчити студентів володінню необхідними практичними навичками в організації найпоширеніших мовленнєвих ситуацій, спрямованих на комунікативну успішність.

Завдання дисципліни

- підвищити культуру усного й писемного мовлення;
- сформувані практичні вміння з побудови усного монологу повідомлення на задану тему;
- прищепити навички ведення дискусії, аргументування своєї думки;
- сформувані в студентів уявлення про різноманітність мовленнєвих ситуацій та засобів мовлення, мовленнєві стереотипи та їхнє завдання, функції та особливості прояву мовленнєвого етикету;
- сприяти розвитку та закріпленню навиків мовлення та елементів невербальної поведінки, що забезпечують ефективність мовлення (жести, міміка), розвитку культури мовлення, мовного етикету;
- сформувані навички редагування тексту;
- навчити мовленнєвій поведінці в стереотипній ситуації.

Очікувані результати

- розширення уявлення студентів про роль та специфіку мовленнєвого спілкування в контексті лінгвістики та комунікативістики;
- підвищення культури мовлення студентів;
- створення бази для подальшої підготовки спеціалістів в галузі усного та писемного мовлення, підготувати до роботи в сфері соціального менеджменту;

- забезпечення вміння моделювати, прогнозувати мовленнєву ситуацію, ефективно керувати нею в залежності від поставленої мети, соціальної сфери та мовленнєвого середовища;
- забезпечення первинного ознайомлення з галузями прикладної лінгвістики – роботою філолога-консультанта, перекладача, диктора, ведучого теле-радіопрограм, редактора, спічрайтера тощо.

Самостійна робота разом з аудиторною представляє одну з форм навчального процесу і є істотною його частиною. **Самостійна робота** – це запланована робота студентів, виконувана за завданнями і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі.

Вища школа відрізняється від середньої спеціалізацією, але головним чином – методикою навчальної роботи і ступенем самостійності студентів. Викладач лише організовує пізнавальну діяльність, а студент сам здійснює пізнання. Самостійна робота завершує задачі всіх видів навчання. Ніякі знання, не підкріплені самостійною діяльністю, не можуть стати справжнім надбанням людини. У вищому навчальному закладі існують різні види індивідуальної самостійної роботи – підготовка до лекцій, семінарів, лабораторних робіт, заліків, іспитів, виконання рефератів, різних завдань, курсових робіт і проєктів, а на заключному етапі – виконання дипломного проєкту.

Самостійна робота сприяє:

- поглибленню і розширенню знань;
- формуванню інтересу до пізнавальної діяльності;
- оволодінню прийомами процесу пізнання;
- розвитку пізнавальних здібностей.

Саме тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки професіоналів.

Форма навчання	Курс	Семестр	Аудиторні заняття				Загалом аудиторних	Самостійна робота	Загальна кількість годин (кредитів)	Форма контролю	примітки
			Лекції	Практичні	Самостійна робота	Індивідуальна робота					
денна	1	1-2	-	48	72	24	72				

Вправи для вироблення правильної постави

Роботу над поліпшенням своєї постави рекомендується розпочати з її критичної оцінки. Після цього приступайте до вправ.

1. Станьте біля стіни й щільно притисніться до неї спиною. Ноги зімкніть, руки опустіть, голова має торкатися стіни. Якщо ваша долоня не проходить між попереком і стіною, постава добра. В іншому разі (велика щілина) – слабкий чарівний прес і живіт відтягує хребет вперед. Щоб зміцнити м'язи спини й прес, необхідно 2-3 рази на день (перед їдою) встати до стіни так, як описано вище, тобто щоб було п'ять точок дотику: потилиця, лопатки, сідниці, литки та п'яти. Щоб не було великої щілини (понад 4 см.) між стіною та попереком, втягніть живіт, особливо низ живота, а якщо схильність горбитися, зігніть руки так щоб пальці торкалися плечей, а лікті – тулуба (при цьому щілина між стіною та попереком не повинна збільшуватися).

Ця вправа робиться від 1 до 3 хвилин. Дихання вільне. Закінчивши вправу, пройдіться кімнатою, стріпуючи по черзі руками й ногами. Потім пройдіться з доброю поставою (ніби стоїте біля стіни). Вправу необхідно виконувати протягом 3-4 тижнів.

2. Уявіть, що прямо з середини ваших грудей відходить вперед і дещо вгору під кутом 45 градусів натягнутий трос, тягне ва вгору. Ваші груди розпираються, а спина робиться прямою.

Цю вправу можна робити й сидячи. Вона відразу дає відчуття вільного, глибокого вдиху, збільшення об'єму легень. Якщо ви будете часто повторювати цю вправу, то ви звикнете триматися прямо.

А тепер - підніміть підборіддя, підніміть лопатки й відведіть їх назад. Зробіть глибокий вдих, опустіть лопатки і після цього видихніть. Ця дихальна вправа примушує розпрямити плечі.

Встаньте, згорбтеся, розслабте м'язи спини та плечі. Тепер ніби припіднявши своє тіло (плечі груди) й відкинувши його назад і вниз "одягніть" його на хребет, як пальто на вішалку. Спина стала міцною, прямою, а руки, шия, плечі – вільні, легкі (повторювати 2-3 рази).

Всі ці вправи здатні зробити гарну поставу звичною та природною.

Вправи для тренування фонаційного дихання

1. Видихнути весь запас повітря з грудної клітини, щоб видалити залишки м'язового напруження. Після цього можна починати вдихати повітря через ніс. Але для того, щоб повітрям насамперед була заповнена нижня частина легенів, необхідно на початку вдиху не при піднімати діафрагму, а, навпаки, повільно опускати її, м'яко тиснучи нею на черевну порожнину. Грудна клітина має властивість розширюватися майже у всіх напрямках. Коли опускається діафрагма, грудна клітина подовжується у вертикальному положенні. Живіт опускається, діафрагма поспішає за ним, подовжуючись у вертикальному напрямку, і ніби тягне за собою нижні ребра. Діафрагма вперлася у живіт, стінки живота висунулися вперед.

Тепер починайте піднімати діафрагму. Завдяки її рухові грудна клітина розширилася у поздовжньому напрямку, заповнюючи низ легенів повітрям й розширюючи боки. Продовжуйте розширювати верхню ділянку легенів, розширюючи верх грудей і розсуваючи верхні ребра.

Розправте плечі й при підніміть ключиці. Далі ледь втягніть всередину нижню частину живота, що дає опору легеням та діафрагмі.

Тепер у вас дихальний апарат заповнений повітрям. Видихніть повітря одним швидким викидом через відкритий рот: х... х...х...п...п...п...фу...у...у. Ця вправа розвиває "довге" дихання, щоб закріпити будову всього дихального апарату.

Спочатку цю вправу необхідно виконувати лежачи, потім сидячи, стоячи, рухаючись. Важливо засвоїти й закріпити послідовність переходів від вдихання до видихування. Видихувати повітря необхідно не згори вниз, а знизу вгору.

3. Швидкий вдих і уповільнений видих.

4. Уповільнений вдих і уповільнений видих.

5. Взяти довге дихання. Діафрагма при піднята. Живіт підтягнутий. Повільно видихнути одну чверть взятого повітря і, не опускаючи діафрагми, знову заповнити легені до попереднього стану повітрям.

Потім, продовжуючи повільне видихування, випустити вже половину повітря, щоб так само швидко набрати його знову, доводячи до початкового заповнення грудної клітини. Потім, продовжуючи повільне видихання, випустити вже половину повітря, щоб так само швидко набрати його знову, доводячи до початкового заповнення грудної клітини. Потім випустити три чверті й відразу ввести їх знову. Робити такі підбори по чергово, не опускаючи діафрагми стільки часу, скільки вистачить сили її тримати, але не до перевтоми. Відчувши втому, відразу з силою видихнути повітря через відкритий рот. Відпочивши, продовжити вправу.

6. Взяти дихання, трохи затримати і з силою видихнути. Зробити тричі.

7. Повний вдих і чотири видихання. перший видих однієї чверті, і знову затримка на рахунок 3, і знову видих однієї чверті, і знову затримка на рахунок 4. Третій видих також однієї чверті й затримка на рахунок 5. І, нарешті, остання одна чверть випускається разом з опусканням діафрагми.

8. Швидкий вдих, видихання поступове, уповільнене, з паузами. Спочатку на рахунок 3 – пауза, на рахунок 4 – пауза, на рахунок 5 – пауза...6, 7 тощо. Завдяки цьому прийому видихання все більш й більш уповільнюється.

9. Повний вдих, видих швидкий, маленькими порціями, спочатку на рахунок 3 і моментальне поповнення. Те ж саме на рахунок 4, 5, 6... і після кожного – знову поповнення до початкового положення.

Вправа для сходження на високі поверхні пішки.

Взяти глибоке дихання. При дуже уповільненому видихові підніматися сходами. коли запас дихання вичерпається – зупинитися. 1-2 секунди відпочивши, знову набрати дихання, продовжити те ж саме.

Коли відчуєте втому, зупиніться й решту дихання з силою викиньте через широко відкритий рот. Секунда перепочинку, після чого продовжуйте сходження у тому ж дусі.

Можна цей прийом комбінувати з таким: набрати дихання й на повній його затримці – бігом нагору, долаючи відстань, доступну вам. Зупинившись, так само з силою видихніть повітря через широко розкритий рот. Але це лише за тієї умови, якщо ви вмієте зберігати сталість діафрагми.

Вправа з постановки дихання при сміхові.

Швидко заповнивши легені киснем, на уповільненому видиханні починайте сміятися. Смійтеся легко. При безперервному тривалому сміхові прагніть брати підбір дихання через ніс, бо широко розкритий рот у сміхові здатний викидати назад взяту вам порцію повітря, що може викликати тривалий кашель.

При правильно взятому диханні варіюйте інтонацію сміху, котрий може висловлювати веселість, загрозу, знущання тощо.

Дихальні вправи для розвитку пружності голосових зв'язок

1. Зробіть вдих, потім затримайте повітря на кілька секунд, потім приведіть губи у положення, яке вони мають при посмішці, і видихайте дуже повільно й так, щоб було чути є, але пошепки.

2. Зробіть вдих, потім затримайте повітря й після цього видихайте, склавши губи у трубочку, ніби посвистуючи через зімкнені губи.

3. Вправа "Теплий видих". "Теплий видих" глибший за прохолодний, газообмінний, при ньому ніби відчувається прохід дихання по всьому повітряному трактові. Щоб вийшов "теплий видих", треба попрацювати м'язами глотки, щелеп, щік, діафрагмою. Пропонується зробити таку вправу. Ви сидите у вагоні, праворуч від вас – замерзле скло. Спробуйте теплим диханням зробити на ньому проталинку – корпус при цьому скручується. Тепер вікно ліворуч від вас. Ще проталинка. Корпус скручується вліво. А тепер теплим диханням зігрійте руки, що змерзли. Надалі до вправи можна підключати беззвучно мовлені голосні: ***у, о, а, е, і, и.***

4. Усі вправи мовної та дихальної гімнастики треба чергувати з контрольними фразами, елементами мовної дії. Скажімо, виконавши дві-три вправи, треба представитися, тобто повністю назвати ім'я, по батькові, прізвище так, щоб усі Вас запам'ятали.

5. Потім можна продовжити вправи. Виконавши одну-дві, повідомте дату свого народження: число, місяць, рік. Далі – ще одна-дві вправи, і повідомте свою адресу. Намагайтеся, щоб ваша адреса звучала як музика.

Вправи для вироблення носового дихання

1. Притиснути праву ніздрю пальцем, вдихнути лівою ніздрею; затиснувши ліву ніздрю, видихнути через праву. Потім вдихнути правою ніздрею; затиснувши її, видихнути через ліву. Повторити по чергово 4-бразів.

2. Погладжуючи ніс від кінчика до перенісся середніми та вказівними пальцями обох рук, робіть вдих. Видихаючи, поплескуйте вказівними та середніми пальцями обох рук по ніздрях. Повторити 4-6 разів.
3. Вдихаючи, погладжуйте ніс тим же рухом, що й у попередній вправі. Видихаючи, кінці вказівних пальців обіпріть у крила носа і, поки повітряний струмінь йтиме через ніс, робіть кругові рухи, ніби загвинчуючи пальці. Повторити 4-6 разів.
4. Видихаючи, коротким швидким рухом провести вказівними пальцями по нижній ділянці носової перегородки від жолобка під носом до кінчика носа, злегка піднімаючи його догори. Під час видиху то прикривайте на короткий час ніздрі великим і вказівним пальцями правої руки, перериваючи видих, то відкривайте прокривайте для повітряного струменя. Повторити 4-6 разів.
5. Вдих – погладжуючи ніс. Видихаючи, круговими рухами поплескуйте кінчиками пальців обох рук по бокових ділянках носа, лоба, щоках. повторити 4-6 разів.
6. Рот відкритий. Зробити вдих і видих носом 10-12 разів.
7. Розширити ніздрі – вдих. На видихові ніздрі приймають положення спокою. Повторити 4-6 разів.
8. Вдих носом. Повільно видихаючи через ніс, спокійним, м'яким рухом повертайте голову направо, наліво; поверніться у початкове положення. Вдих носом, на видихові підніміть голову, опустіть її, прийміть початкове положення. Повторити 4-6 разів.
9. Початкове положення – стоячи, руки опущені, рот відкритий. Вдих носом і при цьому розвести руки у боки. На повільному видихові через ніс опустити руки. Повторити 4-6 разів.
10. Початкове положення – стоячи, руки опущені, рот відкритий. Вдих і видих носом. На вдихові підняти руки догори, відставивши ногу назад на носок. Повертаючись у початкове положення, зробити видих. Повторити 4-6 разів.

Вправи на вимову голосних звуків

1. Зробіть вдих, потім паузу, потім почніть видих, потім зупиніться й лише тепер вимовляйте голосний звук. Так дійте, вимовляючи кожний наступний голосний.
2. Повторіть один за іншим голосні звуки:

і е а о у и е а о у и і а о у и і е
о у и і е а у и і е а о и і е а о у
3. Вимовляйте голосні звуки, ніби ви чимось здивовані.
4. Вимовляйте голосні звуки, ніби ви у захопленні від чогось.

5. Вимовляйте голосні звуки, починаючи низьким голосом, а потім поступово підвищуючи голос.
6. Вимовляйте голосні звуки, починаючи тихо, а потім поступово посилюючи звучання.
7. Вимовляйте голосні звуки, повільно і поступово прискорюючи темп.
8. Вимовляйте кожний голосний звук на довгому диханні, тобто на весь запас повітря.
9. Вимовляйте на довгому диханні всю таблицю голосних.
10. Почніть вимовляти голосні спочатку звичайним голосом, тобто сила голосу середня, потім поступово посилюйте звук і дуже сильним звуком закінчіть вимову.

Артикуляційна гімнастика

1. Покласти лікті на стіл, сплести кисті рук, підборіддям опертися на кисті і, опускаючи нижню щелепу, прагнути щелепою подолати перепону, утворену руками.
2. Верхню губу підтягнути догори, оголюючи верхні зуби.
3. Нижню губу підтягнути до нижніх ясен, оголюючи зуби.
4. Чергувати рухи верхньої та нижньої губи.
5. Відкриваючи рот і, роблячи ковзаючий рух верхньою губою, натягувати її на зуби.
6. Відкрити рота і нижню губу натягувати на зуби, потім відтягувати губу вниз, оголюючи нижні зуби.
7. Рот широко відкритий, язик лежить пласко, кінчик язика торкається нижніх передніх зубів, корінь опущений. Висунути язик якомога далі з рота, а потім втягнути якомога глибше. Потім повернути язик у початкове положення.
8. Рот широко відкритий, нижня щелепа нерухома, кінчик язика притискується до коренів верхніх передніх зубів, потім опускається у початкове положення.
9. Рот напіввідкритий, висунути назовні язик "лопатою", так, щоб він боковими краями торкався куточків рота. Потім повернути язик у початкове положення.
10. Рот напіввідкритий, висовувати язик назовні "жалом", потім повернути у початкове положення.
11. Рот напіввідкритий, присувати язик до піднебіння, потім відривати клацанням.

Методичні поради

Робити вправи треба спочатку повільно, а потім поступово прискорюючи темп.

З самого початку слідкуйте за Тим, щоб працювали лише мовні органи, а лоб, очі, ніс і корпус перебували у спокої.

Після того, як засвоєні всі вправи, займайтеся гімнастикою протягом року щоденно по 4-5 хвилин. Ця гімнастика підготує вас до гарного мовлення.

Вправи на вимову приголосних звуків

1. Зробіть вдих, потім паузу і спокійно звичайним голосом вимовляйте глухі звуки швидко:

п, п, п, п, п, п, п, п, п, п, п, п, п...

т, т, т, т, т, т, т, т, т, т, т, т, т..

к, к, к, к, к, к, к, к, к, к, к, к, к...

тощо на одному диханні.

2. Дихання таке ж, як у попередній вправі. Не добираючи повітря, вимовляйте:

птк, птк, птк, птк, птк, птк, птк, птк, птк, птк, птк...

тощо.

3. Спочатку вимовте цю групу приголосних тричі, доберіть повітря, знову тричі тощо:

бдг, бдг, бдг (добір дихання), бдг, бдг, бдг, бдг...

4. Швидко на одному диханні вимовляйте:

па, па, па, па, па, па, па, па, па, па, па, па, па...

та, та, та, та, та, та, та, та, та, та, та, та, та...

ка, ка, ка, ка, ка, ка, ка, ка, ка, ка, ка, ка, ка...тощо.

5. Вимовляйте таким же чином групу складів:

па, та, ка; па, та, ка; па, та, ка...тощо

Спочатку вимовляйте лише тричі на одному диханні, потім збільшуючи кількість разів.

6. Таким же чином вимовляйте:

ап, ап, ап, ап, ап, ап, ап, ап, ап, ап, ап, ап...

ат, ат, ат, ат, ат, ат, ат, ат, ат, ат, ат, ат, ат...

ак, ак, ак, ак, ак, ак, ак, ак, ак, ак, ак, ак, ак... тощо.

7. Таким же чином вимовляйте:

ап, ат, ак; ап, ат, ак; ап, ат, ак; ап, ат, ак...

8. Вимовляйте таким же чином:

апа, ата, ака; апа, ата, ака; апа, ата, ака...

9. За таким же принципом вправляємося у вимові дзвінких звуків:

потім вимовляйте третій склад – -ла-, знову зупиніться, повторіть подумки до кінця уривку.

Отже, зробіть вдих і читайте по складах:

Сто-я-ла-я-і-слу-ха-ла-вес-ну,
вес-на-ме-ні-ба-га-го-го-во-ри-ла,
Спі-ва-ла-піс-ню-дзвін-ку-го-лос-ну
То-знов-та-єм-но-ти-хо-ше-по-ті-ла.

Во-на-ме-ні-спі-ва-ла-про-лю-бов,
про-мо-ло-до-щі-ра-до-щі-на-ді-ї,
Во-на-ме-ні-пе-ре-спі-ва-ла-знов
те-що-дав-но-ме-ні-спі-ва-ли-мрі-ї.

(Леся Українка)

12. Прочитавши успішно попередні вірші і слідкуючи весь час за ясною й чіткою вимовою звуків, зробіть таку вправу (з партнером):

Станьте у кінці кімнати й знову читайте цей уривок по складах, але зовсім тихо, ледь чутно, виразно вимовляючи кожний звук, ніби малюючи його губами. Нехай партнер тільки за порухами губ може визначити, що ви вимовляєте.

Методичні поради до роботи над скоромовками

Працюючи над скоромовками, не можна просто теревенити слова, необхідно знайти в них певний зміст. У кожній скоромовці є певна подія, котру треба оцінити і відповідно до свого ставлення до цієї події діяти так чи інакше словом.

Можна запропонувати цілу низку дій, відповідно до яких ми будемо вимовляти ті чи інші співзвуччя та скоромовки: вдуматися, буркотіти, вернути, вивідати, попиляти, подразнити, зваблювати, задобрювати, заговорювати, пожалітися, здогадатися, попросити, обумовити, уточнити, з'ясувати, висміяти, благати, вимагати, присоромити, бути в захваті, поставити ультиматум, зізнатися у чомусь, оголосити про щось, натякнути, підлеститися.

Таким засобом ми розминаємо мовлення й робимо його більш інтонаційно багатим.

Модуль 1. Мовлення – вищий рівень мовної культури. Техніка мовлення

№ з/п	навчальні елементи	вид заняття, кількість годин
1.1.	Основи культури мовлення. Мова і мовлення. Функції мовлення. Мовленнєва культура. Проблеми мовленнєвої культури.	Пр.2 С.Р.2
1.2.	Норми сучасної української літературної мови. Типи норм. Форми сучасної української літературної мови.	С.Р.2.
1.3.	Складові частини техніки мовлення. Висота голосу, темп, тембр.	П.Р.2 С.Р.2
1.4.	Постава. Дихання, типи дихання. Фізіологічні особливості дихання. Умови правильного дихання. Пауза. Роль пауз.	П.Р.2 С.Р.1
1.5.	Вправи для вироблення правильної постави, вправи для тренування фонаційного дихання.	Інд.Р.2
1.6.	Інтоніяція. Засоби логікоемоційної виразності читання.	С.Р.2
1.7.	Дихальні вправи для розвитку пружності голосових зв'язок.	Інд. Р.2

Рекомендована література

Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За загальною редакцією О. Сербенської: Посібник. — Л., 1994.

Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. — К., 1991.

Бортняк А. А. Ну що б, здавалося, слова... Бесіди про культуру української мови. — К., 1994.

Вихованець І. Р. Таїна слова. — К., 1990.

Овчиннікова А. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення / Під. ред. А. Ю. Цофнаса. — Одеса: ОКФА, 1997. — 184с.

Самостійна робота №1 Форма контролю – конспект

Тема. Форми сучасної української літературної мови

Завдання:

На авто- і залізничних вокзалах інформацію по місцевій радіомережі передають некваліфіковані диктори. Які недоліки (не технічні вади гучномовців) ви помічали у мовленні дикторів? Що б ви порекомендували їм щодо поліпшення служби радіоінформації (у вимові, вживанні слів, будові речень)?

Самостійна робота №2 Форма контролю – конспект
Тема. Висота голосу, темп, тембр.

Самостійна робота №3 Форма контролю – конспект
Тема. Пауза. Роль пауз.

Самостійна робота №4 Форма контролю – конспект

Тема. Інтонація. Засоби логічоемоційної виразності читання.

Завдання:

Придумайте казку, в якій би діяло сонце як жива істота: сходить на обрії й радує людей і заходить за горизонт відпочити, як робимо всі ми, лягаючи відпочивати до ранку.

Модуль 2 Орфоенічні та орфографічні норми сучасної української мови

2.1.	Українська літературна вимова голосних та приголосних. Дикція.	П.Р.2 С.Р.1
2.2.	Вправи на вимову голосних та приголосних звуків. Артикуляційна гімнастика.	Інд.Р.2
2.3.	Вимова слів іншомовного походження.	С.Р.2
2.4.	Звукові зміни в системі голосних та приголосних.	П.Р.2
2.5.	Спрощення в групах приголосних.	С.Р.2
2.6.	Основні закони милозвучності української мови. Фонетичні засоби милозвучності.	С.Р.2
2.7.	Особливості української орфографії. Принципи українського правопису. Правопис м'якого знака, апострофа, подовження приголосних.	П.Р.2
2.8.	Правопис слів різних частин мови, правопис складних слів	С.Р.2

Рекомендована література

Антонечко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К., 1997.

Гриценко Т.Б. Українська мова та культура мовлення. – К., 2003. – 536с.

Зубков М. Українська мова: Універсальний довідник. – Х.: Школа, 2005. – 495с.

- Козачук Г.О. Українська мова: Практикум. – К.: Вища школа, 1991.
- Онуфрієнко Г.С. та ін. Складні випадки українського правопису. Навчальний посібник для нефілологів. – Запоріжжя, 1995.
- Погрібний А. Розмови про наболіле, або Якби ми вчилися так, як треба... – К., 2000.
- Погрібний М. Орфоепічний словник. – К.—1984.
- Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. – К., 2001. – 240 с.
- Український правопис /АН України. Інститут мовознавства імені О.О.Потебні: Інститут укр. мови. 5-е вид., стереотипне. – К.: Наукова думка, 1996.
- Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова: Навч. посібник. – К.: Літера, 2000.
- Юшук І. Українська мова. – К.: Либідь, 2004.
- Юшук І.П. Практикум з правопису української мови. 2-ге вид. – К., 2002.

Самостійна робота № 5 (конспект)

Тема. Вимова слів іншомовного походження

Самостійна робота №6 (ПЗ)

Тема. Спрощення в групах приголосних.

Завдання:

1. Перекладіть українською мовою.

Страстный, радостный, ненавистный, проездной, шестнадцать, ласкательный, жалостный, шестсот, властный, компостный, участник, костлявый, совестный, местный.

2. Вставте потрібні варіанти прийменників (префіксів) у чи в, сполучників і чи й.

Відпочивати ... селі, поля ... ліси.; батьки ... сини; вдень ... вночі; написав ... зошиті; прочитала ... газеті; Оксана ... Оленка; купити ... універмазі; мати ... батько; проживає ... Ужгороді; Миколка ... Петрик; брат ... сестра.

Самостійна робота №7 (практичне завдання)

Тема. Правопис слів різних частин мови, правопис складних слів.

1. Утворіть складні слова за допомогою сполучних звуків.

Землю міряти, воду нагрівати, подібний до груші, пташина фабрика, життя любити, волю виявляти, сховище для овочів, 20 поверхів, 1000 літ, життю радіти, зорі носити, права знати, подібний до людини, знати мову, подібний до круга, прав знати, вантажний потік.

2. На місці крапок поставте сполучні звуки. Складіть речення з цими словами.

Вагон..навантажувач, пасажир..потік, дв..владдя, дев'яност..річчя, кост..прав, кон..в язъ, леж..бок, свин..матка, род..від, хімі..терапія, яйц..клітка, риб..консерви, сорок..ніжка, житт..пис, сво..рідність.

3. Запишіть правильно.

На/багато, без/вісти, без/відома, по/всюди, поза/торік, на/гора, з/роду/віку, за/багато, в/далечінь, в/міру, де/не/де, раз/у/раз, за/молоду, на/швидку, с/проста, по/малу, як/небудь, тому/що, все/ж, звідки/небудь, що/години, знов/таки, ні/за/що, от/як, як/най/краще, коли/ж/то, не/аби/який.

Модуль3 Норми сучасної української літературної мови. Правильність мовлення

3.1.	Лексичне багатство української мови. Лексичні норми. Групи слів за значенням, правильність їх вживання. Попередження лексичних помилок.	П.Р.2
3.2.	Чистота усного мовлення. Подолання інтерференції.	С.Р.2
3.3.	Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови. Правильність наголошення.	Інд.Р.2
3.4.	Слова з подвійним наголосом.	С.Р.2
3.5.	Морфологічні норми сучасної української літературної мови. Приклади неправильного використання морфологічних одиниць	П.Р.2
3.6.	Творення форм кличного відмінка в українській мові	С.Р.2
3.7.	Стилістичні норми. Стилістично нейтральні і марковані слова, їх вживання.	П.Р.2
3.8.	Стилістичні помилки, їх попередження.	С.Р.2
3.9.	Випадки недотримання синтаксичних правил.	Інд.Р.2
3.0.	Словотвірні моделі. Шляхи попередження словотвірних помилок.	С.Р.1
Разом: П.Р. – 6 год., Інд.Р. – 4 год., С.Р. – 9 год.		

Рекомендована література

Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. – К., 1993.

Бортняк А. А. Ну що б, здавалося, слова... Бесіди про культуру української мови. — К., 1994

Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. — К., 1993.

Гримич М., Непийвода Н. Українська мова щодня: Початковий рівень: Навч. посібник. – К., 1998.

Громовий В. Мистецтво живого слова. — Кіровоград, 1999.

Дорошенко С.І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків: ОВС, 2002. – 144с.

Іванченко Р.Г. Літературне редагування. – К.: Либідь, 1993, - 242с.

Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне "я". – К.: Видавничий центр "Академія", 2001. – 240с.

Караванський С. Секрети української мови. — К.,1994.

Козачук Г. О. Українська мова. Практикум. Навчальний посібник. – К., 1991.

Самостійна робота №8

Тема. Чистота усного мовлення

Завдання:

1. Замініть виділені слова такими, що відповідають літературній українській мові.

*Ми прийшли **в кінці кінців** до правильного висновку. Я виходжу на **слідуючій** зупинці. **Крупні** бої відбулись під Києвом. Він не **являється** членом товариства. Письмо **відноситься** до величезних винаходів людини. Діти оволодіють умінням **виділяти** головну думку, висловлювати своє **відношення** до подій. У звіті районної держадміністрації немає цифр, **позначаючих** невиконання взятих зобов'язань.*

2. Перекладіть українською мовою.

*Деепричастный оборот–
оборот речи–
на обороте страницы–
оборот полевых культур–
пустить деньги в оборот–
дело приняло хороший оборот–
настоящее время–
в настоящее время–
в настоящем году–
настоящий успех–
настоящим образом –
самый настоящий–*

Звірте свій переклад з тритомним "Російсько-українським словником" (К.: Наукова думка, 1969).

Запишіть фонетичною транскрипцією подані речення.

- 1. Недарма деякі люди життя своє присвячують, щоб вибудувати й дослідити своє генеалогічне дерево, бо людина – єдина істота, яка має відчуття історії, і коли відчуття в ній згасає, вона морально дичавіє (Шевчук).*
- 2. Я охоплюю обома руками березку, притуляючись вухом до неї, але вона мовчить, бо ще не розмерзся під корою сніг, ще мертво в лісі (Стельмах).*

3. Тиха долина, на якій щоліта розлунювався мелодійний передзвін кіз, виповнювалася гуркотнявою машин, і не було вже тиші ні на луках, ні навіть у самій Кобзівці, куди вечорами доносився глухий гул, наче під селом точилося якесь σ_T ²⁶ бойовище (Цюпа).
4. Коли почую твій співучий голос, І легкий сміх навколо забринить, Мені здається: серед поля колос Гойдається, і пташка десь дзвенить (Филипович).
5. І раптом зі мною щось сталося: й досі пам'ятаю той дивний момент, коли все ніби освітилося коротким спалахом і ніби завмерло: люди, будинки, потужний гнейсовими плитами хідник, бруківка; я раптом зрозумів, що все починається для мене звідси, хоч навколо й нема особливої екзотики, а все пронизливо реальне (Шевчук).

Самостійна робота № 9 (практичне завдання)

Тема. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови.

Завдання:

1. Запишіть слова з подвійним наголосом.

2. Перевірте, як "Орфоепічний словник" рекомендує вимовляти слова: *дослідження, відродження, походження, розпорядження, узгодження, народження, спорудження, твердження, узгоджений, споруджений, нагороджений, налагоджений.*

Вимовляючи, прислухайтесь, чи відповідає ваша вимова цих слів літературній нормі.

Самостійна робота №10 (конспект)

Тема. Творення форм кличного відмінка в українській мові

Завдання:

1. Поставте подані іменники в кличному відмінку.

Андрій, Антон, Віталій, Анастасія, Галина Юріївна, Максим, Надія, земля, Федір, Ярослав, Тарас, Олексій, Оксана, Леонід, Василь, Григорій, Корній, Петро, Леонтій, Олександр, любов, Віктор Андрійович, Анастасія Віталіївна, Микола Григорович, Августин, Валерій, Борислав.

2. Утворіть імена по батькові, допишіть закінчення.

Тарас (Григорій) Шевченко ніби продовжив себе в новій українській літературі, що так бурхливо розів'ється після нього творчістю Івана (Яків) Франк., Лариси (Петро) Косач.. (Лесі Українк..), Михайла (Михайло) Коцюбинськ., Павла (Арсен) Грабовськ.. та багатьох інших наших класиків. За емоційністю, психологізмом творів Василь Стефаник стоїть в одному ряду з Іваном (Семен) Нечу., Панасом (Яків) Мирн., Ольгою (Юліан) Кобилянськ.. . Книжки Михайла (Панас) Стельмах.. вчать нас любити свою землю, свій народ любити й шанувати.

Самостійна робота №11 (конспект)

Тема. Випадки недотримання синтаксичних правил.

Самостійна робота №12 (конспект, ПЗ)

Тема. Словотвірні моделі. Шляхи попередження словотвірних помилок

Завдання:

1. Виправте неправильні вживання слів:

Застосування ТЗН змусило учнів більш активніше працювати. Не дивлячись на поразку Німеччини у війні, Франція розглядала її як потенціального супротивника. Це сталося у тисячу дев'ятсот сорок п'ятому році. З двісті семи учнів відмінників п'ятдесят. З таких відомостей мало що стає зрозумілим. Він не обмовився ні жодним словом. Майже щодня пилюкою кімнату. Клуб відвідують більше

трьохсот дітей. у результаті діти стали більш суворіше і уважніше ставитись до написання творів. Існує біля шістсот визначень речення.

Модуль 4. Комунікативні ознаки культури мовлення

4.1.	Якості культури мовлення. Точність мовлення. Засоби досягнення точності мовлення: особливості вживання синонімів, омонімів, паронімів.	П.Р.2
4.2.	Дохідливість мовлення.	С.Р.2
4.3.	Логічність мовлення, її види. Логічна помилка. Причини логічних помилок, шляхи їх попередження.	П.Р.2 С.Р.2
4.4.	Багатство (різноманітність) мовлення. Засоби урізноманітнення мовлення.	Інд.Р.2
4.5.	Фразеологічне багатство української мови. Тавтологія, плеоназм, повтори.	С.Р.2
4.6.	Чистота мовлення. Просторічна лексика і діалектизми. Запозичена лексика.	П.Р.2
4.7.	Комунікативні якості культури мовлення. Доречність (стильова, ситуаційна і	С.Р.2

	контекстуальна), достатність і ясність мовлення	
4.8.	Мовні штампи і канцеляризми.	С.Р.1
Разом: П.Р. – 6 год., Інд.Р. – 4 год., С.Р. – 9 год.		

Рекомендована література:

Вихованець І. Р. Таїна слова. – К., 1990.

Гримич М., Непийвода Н. Українська мова щодня: Початковий рівень: Навч. посібник. – К., 1998.

Іванченко Р.Г. Літературне редагування. – К.: Либідь, 1993, - 242с.

Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне "я". – К.: Видавничий центр "Академія", 2001. – 240с.

Караванський С. Секрети української мови. — К.,1994.

Овчиннікова А. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення / Під. ред. А. Ю. Цофнаса. – Одеса: ОКФА, 1997. – 184с.

Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. – К., 1988.

Самостійна робота № 13 (конспект)

Тема. Дохідливість мовлення

Завдання:

Культура мовлення: вибір слова, лексична сполучуваність (становище – вихід зі становища, рада – дати раду – зарадити; чекати – ждати – сподіватись – надіятися, мета – ціль). Обґрунтуйте відповідь.

2. Перекладіть українською мовою:

Быть в родстве –

бывший (директор) –

возмещение ущерба –

в соответствии с –

выплатить долг –

докладная записка –

принять во внимание –

прийти к согласию –

одобрить проект –

общественные отношения –

покупатель обязан –

по крайней мере –

по заказу –

на будущей неделе –

Самостійна робота № 14 (практичне завдання)

Тема. Причини логічних помилок, шляхи їх попередження.

Завдання:

1. Переписуючи, виправте виділені словосполучення, щоб усунути їх семантичну чи логічну невправність.

Застосовуючи найновіші **досягнення** педагогічної **майстерності**, вчителі мають розгорнути справжню боротьбу за грамотність учнів. Складний процес вивчення норм української літературної мови вимагає врахування діалектного оточення, з **тривалими особливостями** якого учні приходять до школи. У цьому посібнику подаються цінні поради щодо **виживання** діалектних **помилки**. **Процес планування програмного матеріалу** вимагає врахувати вплив діалектного оточення на мовлення учнів. Лише через

урахування діалектного оточення у вивченні української мови можна досягти **достатньої грамотності**

2. У вірші В.Симоненка визначте паузи, логічні наголоси, підвищення і зниження тону, пришвидшене і уповільнене приговорювання. Читайте вірш уголос, слідкуйте за чіткою вимовою кожного звука, кожного слова.

*Коли б тобі бажав я сліз і муки
І кари найстрашнішої бажав,
Я б не викручував твої тендітні руки
І в хмурім підземеллі не держав.
Ні, я б не став тебе вогнем палити,
З тобою б розквітався без жалю:
Я б побажав тобі когось отак любити,
Як я тебе люблю.*

Самостійна робота № 15

Тема. Фразеологічне багатство української мови.

Завдання:

Напишіть монолог-оповідання про найкумедніший випадок із свого життя, максимально використовуючи фразеологічне багатство української мови.

Самостійна робота № 16

Тема. Комунікативні якості культури мовлення. Доречність, достатність і ясність мовлення.

Завдання:

Напишіть твір-роздум "Чи має право людина на самогубство?"

Самостійна робота №17

Тема. Мовні штампи і канцеляризми.

Завдання:

1. Відомо, що до синонімічного гнізда можуть входити слова і словосполучення, як-от: давати згоду – погоджуватись. Вони взаємозамінні. До наведених словосполучень доберіть еквіваленти – слова:

вести мову –

вносити ясність –

жодною мірою –

мати вплив –

мати надію –

піддавати критиці –

приходити до переконання –

похилого віку –

2. Культура мовлення: вибір слововживання, лексична сполучуваність (благополучний – щасливий, людський – людяний, відсутність – присутність, брак – наявність).

Ознайомтесь з таблицею. З поданими словами складіть речення.

Російська мова	Українська мова
<i>благодарить кого</i>	<i>дякувати кому</i>
<i>болеть чем</i>	<i>хворіти на що</i>
<i>думать о чем</i>	<i>думати про що</i>
<i>заботиться о чем</i>	<i>піклуватися про що</i>
<i>изменить кому</i>	<i>зрадити кого</i>
<i>нуждаться в чем</i>	<i>потребувати чого</i>
<i>обучать чему</i>	<i>навчатися чого</i>

подражати <i>кому</i>	наслідувати <i>кого</i>
стремитися к <i>чому</i>	прагнути до <i>чого</i>
предупреждати <i>что</i>	запобігати <i>чому</i>

Модуль 5. Особливості будови усного і писемного мовлення

5.1	Особливості усного професійного мовлення. Діалог. Інтерв'ю. Телефонна розмова.	П.Р.2
5.2	Форми мовлення. Граматичні і лексичні особливості будови усного мовлення. Діалогічне і монологічне мовлення.	С.Р.2
5.3	Мовлення як засіб створення особистого іміджу.	П.Р. 2
5.4	Правила складання текстових матеріалів. Публічний виступ. Промова. Поради Д.Карнегі "Як виробити впевненість у собі і впливати на людей, виступаючи	Інд.Р.2

	публічно".	
5.5	План. Тези. Конспект. Складання резюме статті.	С.Р.1
5.6	Реферат, курсова робота. Вимоги до написання наукових робіт. Запис бібліографії.	С.Р. 2
5.7	Особливості дитячого мовлення.	П.Р.2
	Мовна ситуація в Миколаєві. Мова рекламних оголошень.	
5.8	Дискусія, правила переконання співрозмовника у правильності власних думок. Складання діалогу дискусії.	П.Р.2
5.9	Українська мова в пресі та телерадіофері.	П.Р.2
5.10	Види і жанри писемного мовлення. Правопис прізвищ і власних назв. Особливості передачі слов'янських прізвищ українською мовою.	П.Р.2

Самостійна робота № 13 (конспект)

Тема. Форми мовлення. Граматичні і лексичні особливості будови усного мовлення. Діалогічне і монологічне мовлення

Самостійна робота № 14

Тема. План. Тези. Конспект. Складання резюме статті

Завдання:

Скласти резюме статей:

Стельмахович М.Г. Опрацювання основних правил мовного етикету // Українська мова і література в школі. – 1980. – №6. – С. 33-40.

Миرونюк О.М. Історія граматичних засобів вираження ввічливості в українській мові // Мовознавство. – 1993. – №2. – С.55-63.

Мацько О. Формули ввічливості в дипломатичному листуванні // Дивослово. -- 2000. – №2. – С.14-17.

Індивідуальна робота Модуль 5

Тема. Реферат, курсова робота. Вимоги до написання наукових робіт.
Запис бібліографії.

Завдання:

1. Складіть бібліографію до таких тем: "Мова – культура – людина", "Види усного спілкування".
2. Напишіть реферат на одну з тем: "Прийоми активізації під час дискусії", "Форми проведення дискусії", "Культура мовлення під час дискусії".

Тема. Правила складання текстових матеріалів.

Підготувати публічний виступ на збори факультету філології та журналістики на тему "Здорова дитина – майбутнє держави".

Промова.

Опрацювати поради Д.Карнегі "Як виробити впевненість у собі і впливати на людей, виступаючи публічно".

Література:

Карнегі Д. Как завоевать друзей и оказывать влияние на людей. – К.: Наукова думка, 1990. – 224с.

Лабунская В.А. Невербальное поведение. – Ростов-на-Дону, 1986. – 135с.

Почепцов Г.Г. Теорія комунікації. – К.: Ваклер, 2001, 656с.

Тема. Мовна ситуація в Миколаєві. Мова рекламних оголошень
(1год).

Проаналізувати мову рекламних текстів у Миколаєві.

Література:

Солганик Г.Я. О языке газеты. – М.: Издательство Московского университета, 1968. – 47с.

Вомперский В.П. Язык и стиль газеты. Методические указания. Изд-во МГУ, 1980.

Кузнецова О.Д. Засоби й форми сатири та гумору в українській пресі. – Львів: Видавничий центр університету імені Івана Франка. – 250с.

Кузнецова О.Д. Аргументація в публіцистиці. – Львів, 1992. – 130с.

Вакуров В.Н., Кохтев Н.Н., Солганик Г.Я. Стилистика газетных жанров. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1978. – 189с.

Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001.

Мащенко І.Г. Телебачення України: [У 2т.]. – К., 1998.

Уэллс У. и др. Реклама: Принципы и практика / У. Уэллс, Д.Бернет, С.Мориатри. – М., 1998.

Сендидж Ч. Реклама: теория и практика. – М.: СИРИН, 2001.

Обрисько Б.А. Реклама і рекламна діяльність: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2002.

Джефкінс Ф. Реклама: Практичний посібник /Доп. 1ред. Д.Ядіна. – 4-те вид. – К.: Знання, 2001.

Завдання

1. Напишіть твір-роздум на тему: "Телебачення й література: конкуренти чи союзники".

Модуль 6. Мовленнєвий етикет. Правила мовленнєвого етикету. Ораторське мистецтво

8.1.	Загальна мета етикетних формул. Вітання, прощання, звернення, вибачення. Трансформація етикетних формул в різних стильових реєстрах. Поняття соціального статусу та його значущість для етикету.	П.Р.2 С.Р.1
8.2.	Ознаки "світського" мовлення. Проблема неінформативної розмови. Створення та подолання дистанції в розмові.	П.Р.2
8.3.	Повідомлення. Різні підходи щодо класифікації основних складових ефективності. Оратор. Ритор. Його соціальне призначення. Вбрання промовця в контексті його мовлення.	П.Р.2
8.4	Види красномовства. Академічне, соціально-політичне, соціально-побутове, конфесійне.	П.Р.2

	Особливості судового красномовства.	Інд. 1
8.5.	Епістолярне мовлення. Лист. Вітання. Телеграма.	С.Р.2
8.6.	Мовні засоби переконання, згоди/відмови, розпорядження. Міміка в мовленнєвій ситуації Проблема зосередженості погляду. Інформативність жестів, правила жестикуляції. Фізичні дані промовця	П.Р.2
8.7.	Складання вітального адресу ювілярові. Конкурс на краще поздоровлення..	Інд.Р.2
8.8.	Правила утворення українських імен та по батькові. Особливості відмінювання прізвищ в українській мові. Вираження звертання кличним відмінком.	П.Р.2
Разом: П.Р. – 12 год., Інд.Р. – 3 год., С.Р. – 3 год.		

Самостійна робота №1 Форма контролю – конспект

Тема. Поняття соціального статусу та його значущість для етикету

Самостійна робота №2 Форма контролю – конспект

Тема. Епістолярне мовлення. Лист. Вітання. Телеграма

Завдання:

1. Написати листи:

– своєму другові;

– рекламний лист.

Листи оформити належним чином, вкласти їх у конверти з правильно написаними адресами.

2. Заповнити бланки для телеграм. Написати телеграми:

- про приїзд до міста Києва;
- вітання з днем народження.

3. Поставте іменники у формі кличного відмінка. Поясніть відмінкові закінчення.

Петро Михайлович, Людмила Василівна, голова зборів, доповідач, пан директор, шановний президент компанії, адвокат, високоповажний суддя, засновник фірми, редактор, поетеса, вчителька, секретар, референт, перекладач, вахтерка, уповноважена особа, посередник, економіст, громада.

4. Утворіть іменники чоловічого і жіночого роду, які називають мешканців таких міст:

Львів, Київ, Яготин, Варшава, Біла Церква, Полтава, Дніпропетровськ, Ужгород, Одеса, Ірпінь, Тернопіль, Івано-Франківськ, Прага, Чернігів, Донецьк, Луцьк, Золотоноша, Москва, Мінськ, Черкаси, Миколаїв.

Індивідуальна робота Модуль 6

Етикет в ситуації знайомства та світської розмови (1год.).

1. Прочитайте текст.

Абсолютно суперечать українському мовленнєвому етикету звертання на кшталт: "Васька", "Шурка", "мамаша", "Петрович". Його грубо порушують особи, що вдаються до нецензурних слів. Особливо неприйнятною є матірня лайка – пережиток первісного азіатського дикунства. Той, хто вдається до цієї грубої лайки, чинить злочинний замах на культуру нашої рідної мови, споганює наш національний мовленнєвий етикет, який формувався впродовж

тисячоліть і став взірцем шанобливого ставлення до людей, невід'ємним компонентом не тільки української національної, а й європейської мовної культури, в якій людина вважається найголовнішою цінністю (згадаймо звертання "пан", "панна", "паничу", що походять від грецького слова "все")...

Слова "пан", "пані" – давні атрибути нашого мовленнєвого етикету, які широко побутують в усній народній творчості, зокрема в колядках, що належать до найдавніших її жанрів ("Добрий вечір тобі, пане господарю...").

У чому полягає особливість українського мовленнєвого етикету?

Як ви ставитеся до людей, які використовують у своєму мовленні нецензурні слова, сленг, жаргонну лексику?

Що свідчить про те, що слова "пан", "пані" давні атрибути нашого мовленнєвого етикету?

Складання вітального адресу ювілярові. Конкурс на краще поздоровлення. (2год.)

1. Складіть тексти привітань:

- своєму безпосередньому другові;
- колезі по роботі;
- батькові (матері).

Література

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За загальною редакцією О. Сербенської: Посібник. – Л., 1994.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К., 1991.
3. Бабич Н. Основи риторики. – Чернівці: ЧНУ, 1999. – 312 с.
4. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. – К., 1993.
5. Берн Э. Игры, в которые играют люди : Психология человеческих взаимоотношений. – Екатеринбург, 2000.
6. Бортняк А. А. Ну що б, здавалося, слова... Бесіди про культуру української мови. – К., 1994.
7. Введенская Л.А., Павлова Л.Г. Человеческое слово могучее. – М.: Просвещение, 1984. – 168с.
8. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К., 1993.
9. Вихованець І. Р. Таїна слова. – К., 1990.
10. Гольдин В.Е. Речевой этикет. – М.: Просвещение, 1983. – 109с.
11. Гримич М., Непийвода Н. Українська мова щодня: Початковий рівень: Навч. посібник. – К., 1998.
12. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови – К., 1986.
13. Громовий В. Мистецтво живого слова. – Кіровоград, 1999.
14. Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика: Монографія. – К., 2001.
15. Дорошенко С.І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків: ОВС, 2002. – 144с.
16. Зарецкая Е. Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. – М., 1998.
17. Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування: Навч. посібник. – К., 2000.

18. Иванова С.Ф. Специфика публичной речи. – М.: Просвещение, 1993. – 216с.
19. Иванченко Р.Г. Літературне редагування. – К.: Либідь, 1993. - 242с.
20. Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне "я". – К.: Видавничий центр "Академія", 2001. – 240с.
21. Караванський С. Секрети української мови. – К.,1994.
22. Козачук Г. О. Українська мова. Практикум. Навчальний посібник. – К., 1991.
23. Костенко Л. Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала. – К., 1999.
24. Мовні норми рекламного тексту. – Одеса, 2000.
25. Непийвода Н., Чукіна Мовна підготовка у школі та вузі // Українська мова та література. – 2000. – №5.
26. Новий російсько-український словник-довідник /Уклад.: С.Я. Єрмоленко, В.І. Єрмоленко, К.В. Ленець, Л.О. Пустовіт. – К., 1996.
27. Овчиннікова А. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення / Під. ред. А. Ю. Цофнаса. – Одеса: ОКФА, 1997. – 184с.
28. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. – К., 1992.
29. Орфографічний словник української мови: Близько 120 000 слів/ Уклад.: С.І. Головащук, М.М. Пещак, В.М. Русанівський, О.О. Тараненко. – К., 1994.
30. Павлова Л.Г. Спор, дискуссия, полемика. – М.: Просвещение, 1993. – 224с.
31. Панько Т. И., Тамбовцев Ю. А. Русско-украинский разговорник. – Л., 1991.
32. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика. – К., 1994.
33. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови: Підручник. – К., 1993.
34. Пономарів О.Д. Культура слова. Мовнестилістичні поради. – К.: Либідь, 1999 – 205с.

35. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. – К.: Либїдь, 1993. – 256с.
36. Свинцов В.И. Логические основы редактирования текста. – М.: Книга, 1972. – 320с.
37. Свинцов В.И. Смысловый анализ текста. – М.: Книга, 1979 – 334с.
38. Серебрянська О.А. Культура усного мовлення. Практикум. – Центр навчальної літератури, 2004. – 216с.
39. Словник антонїмів української мови // За ред. Л. С. Паламарчука. – К., 1987.
40. Слово про слово. – К., 1986.
41. Сопер П. Основы искусства речи. – М.: Прогресс, 1992. – 188с.
42. Токарська А.С., Кочан І.М. Культура фахового мовлення правника: Навч. посїбник. – Львів: Світ, 2003. – 312с.
43. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. – К., 1988.
44. Українська драматургія і театр 16-20 столїть: Посїбник / За ред. А.І. Панькова, В. В. Голоти. — Одеса, 1995.
45. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. у 4 т. – К., 1995.
46. Український правопис / АН України, Ун-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – 4-те вид., випр. й доп. – К., 1993.
47. Фразеологічний словник української мови: У двох томах. / Уклад. В. М. Білоноженко та ін. / АН України, Інститут української мови. – К., 1993.
48. Чак С. Д. Барви нашого слова. – К., 1989.
49. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Ред.: Л.Р. Зиндер, М. И. Матусевич; АН СССР, Отд-ние лит. и из. – Л., 1974.